

ATLAS LINGUARUM EUROPÆ (ALE) – 50

NICOLAE SARAMANDU

Între 19–23 iunie 2017 a avut loc la Santiago de Compostela (Spania) al 50-lea Congres Internațional al „Atlasului limbilor Europei” (*Atlas Linguarum Europæ – ALE*). A fost un moment aniversar: împlinirea unei jumătăți de secol de când, prin unirea eforturilor lingviștilor de pe continentul european, s-au pus bazele *celui mai amplu proiect de geografie lingvistică* realizat până în prezent.

Ideea realizării unui atlas al limbilor Europei data din prima jumătate a secolului trecut. La al IV-lea Congres Internațional al lingviștilor de la Copenhaga (1936), Roman Jakobson prezenta raportul *Sur la théorie des affinités phonologiques entre les langues* (publicat în Actele congresului, Copenhaga, 1938, p. 45–58), din care rezulta că particularitățile fonologice depășesc granițele dintre limbi. Pentru studierea unor asemenea fenomene, R. Jakobson solicita eforturile lingviștilor pentru realizarea unui atlas internațional al isoglozelor fonologice.

Ideea realizării unui atlas lingvistic european a fost reluată de Roman Jakobson care, împreună cu Emil Petrovici, a prezentat proiectul unui asemenea atlas la Colocviul de romanistică de la București din 1959 (cf. Emil Petrovici, *Les nouveaux atlas linguistiques de la Romania Orientale*, în „Actes du Colloque International de civilisations, littératures et langues romanes” (Bucurest, 14–27 septembre, 1959), București, 1962, p. 183–190); Roman Jakobson, participant la *Discussions*, în „Actes du Colloque International de civilisations, littératures et langues romanes”, p. 201.

Proiectul capătă contur la sfârșitul anilor '70 prin inițiativa unui grup de lingviști: Antoon Weijnen (Olanda), Mario Alinei (Italia), Ludwig-Erich Schmitt (Germania), Boris Cazacu (România), la care se adaugă, la scurt timp, W. Doroszewski (Polonia), Ruben Avanesov (URSS), Jaromir Belić (Iugoslavia), Pierre Gardette (Franța), Antoni Badia Margarit (Spania). În 1970 se organizează la Köln prima reuniune a Comitetului de redacție ALE, recent constituit. În anii următori numărul colaboratorilor crește în mod considerabil. Iau naștere Comitetele Naționale ALE (în număr de 45 în prezent) și se formează Comitetul Internațional ALE. În 1972 se constituie Comitetul Național Român ALE, condus de B. Cazacu. În perioada 1972–1975 se elaborează cele două Chestionare ALE (1. Lexic, 2. Morfologie, fonetică), se stabilește rețeaua ALE (peste 2500 de localități) și începe culegerea materialului dialectal pentru Chestionarul lexical.

FD, XXXVI, București, 2017, p. 237–238

Materialul dialectal este analizat și discutat în cadrul reuniunilor de lucru ale Comitetului de redacție (o dată pe an) și ale Comitetului Internațional ALE (o dată la doi ani).

În 1983 apare primul volum al *Atlasului limbilor Europei*, format din două părți separate: 1. mapa de hărți lingvistice; 2. comentarii la hărțile lingvistice. Până în prezent au apărut nouă volume ALE, tipărite în Olanda (vol. I–II), în Italia (vol. III–VII) și în România (vol. VIII, IX).

O contribuție determinantă au avut, la coordonarea activității Atlasului și la apariția volumelor, președinții ALE: Antoon Weijnen (1967–1983), Mario Alinei (1983–1998), Wolfgang Viereck (1995–2005). Din 2005 președintele ALE este Nicolae Saramandu, care s-a ocupat și de tipărirea în România a volumelor VIII și IX ale Atlasului.

2017 este un an aniversar nu numai pentru *Atlasul limbilor Europei*, care a împlinit 50 de ani, ci și pentru unul din președinții ALE, prof. dr. Wolfgang Viereck, care a împlinit, în 2017, vârsta de 80 de ani.

În 2002 prof. Wolfgang Viereck a făcut o vizită la Academia Română, fiind primit de acad. Eugen Simion, președintele Academiei Române și acad. Marius Sala, directorul Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” al Academiei Române. Cu acest prilej prof. Wolfgang Viereck a anunțat alegerea mea, la Congresul ALE de la Uppsala (2002), ca președinte ALE, funcție pe care am preluat-o în 2005.